

УДК 343.27/.29:303.

DOI: 10.35432/tisb292023289791

**ФАКТОРИ ДОВІРИ ДО ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА
НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ
В УМОВАХ ВІЙНИ**

Цибульська Тетяна

аспірантка кафедри місцевого самоврядування та
розвитку територій

Національний університет «Одеська політехніка»

<https://orcid.org/0009-0000-1401-3142>

Масштабна агресія Росії проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, кардинально змінила те, як і які адміністративні послуги надаються її громадянам. У багатьох регіонах країни фізичні об'єкти та комунікаційна інфраструктура були пошкоджені або зайняті. Якість передачі даних знизилася в середньому на 13% у фіксованих мережах Інтернету та на 26% у мобільних мережах (травень 2022 р.) [1], а кожен п'ятий центр надання адміністративних послуг пошкоджено або зруйновано [2]. Систему надання послуг необхідно було перезапустити, адаптувати та навіть трансформувати, щоб забезпечити надання адміністративних послуг під час війни. Війна підштовхнула попит на нові адміністративні послуги. Наприклад, документи, що засвідчують особу, стали проблемою для багатьох громадян через втрату або пошкодження та потребу громадян підтверджувати свою особу частіше, ніж у довоєнний період. Так само багатьом матерям доводилося їздити за кордон зі своїми дітьми, незважаючи на те, що деякі діти не мали паспорта та/або нотаріально завіреного дозволу від другого з батьків. Багатьом громадянам довелося покинути свої домівки та оселитися в іншій частині України, ставши внутрішньо переміщеними особами (ВПО), які потребують низки послуг підтримки з боку держави. З адміністративної точки зору, ситуація ВПО має бути зареєстрована та засвідчена, щоб держава могла надавати такі послуги, як соціальні виплати самим ВПО або громадянам, які пропонують їм житло. Подібне питання адміністративних наслідків виникає щодо знищення майна та, що ще трагічніше, збільшення кількості загиблих і поранених (як військових, так і цивільних).

Не всі питання, що стосуються надання послуг під час війни та окупації, є новими для України. З початку війни в 2014 році країна розробила політику діяльності під час війни та прийняла рамкове законодавство. Основним законом, який регулює цю тему, є Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території» від 15.04.2014 [3]. Він передбачає правила реєстрації місця проживання, продажу нерухомості, умови ведення підприємницької діяльності та забезпечення соціального забезпечення тих, хто проживає на окупованих територіях. Проте ряд розроблених політичних рішень у ході повномасштабної війни втратили актуальність і вимагали переоцінки.

На початку війни в Україні була налагоджена система надання адміністративних послуг, як фізичних, так і онлайн. Оскільки надання послуг було включено до кількох реформ державного управління, було створено численні регуляторні, політичні та інституційні основи (див. рисунок 1).

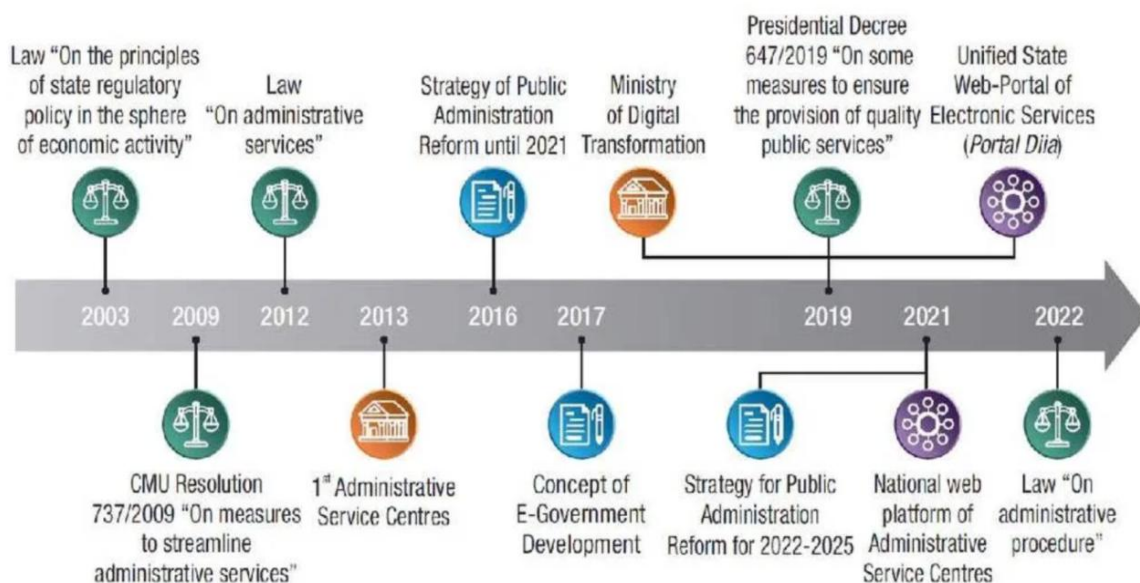


Рис. 1. Огляд ініціатив щодо реформування адміністративної послуги в Україні
Джерело: ОЕСР (2022) [4]

Рівень довіри до органів місцевого самоврядування та надання адміністративних послуг є критично важливим аспектом функціонування місцевих громад під час війни. Як зазначив заступник міністра розвитку громад та територій України В'ячеслав Негода посилаючий на результати дослідження КМІС [5]: «В умовах війни рівень підтримки децентралізації серед населення став ще вищим. Відтак в Україні сформовано позитивне відношення до моделі місцевого самоврядування. Українці впевнені, що більшість питань мають вирішуватись у самій громаді <...> важливо, щоб довіра людей до децентралізації була збережена і розвинена в нових формах після завершення війни» [6]. Вплив конфлікту на довіру є комплексним, і існує кілька факторів, які впливають на ці відносини. Емпіричний аналіз детермінант довіри до органів місцевого самоврядування та адміністративних послуг під час конфлікту може надати цінну інформацію про те, як зміцнити довіру громадян до органів місцевого самоврядування. Зрештою, це може сприяти зміцненню стабільності та стійкості громад в умовах конфлікту і побудові більш сталого та інклюзивного постконфліктного суспільства.

Рівень довіри до органів місцевого самоврядування та надання адміністративних послуг в умовах війни залежить від різних факторів, таких як:

Прозорість та підзвітність є важливими факторами, що впливають на довіру до органів місцевого самоврядування під час війни. Коли органи місцевого самоврядування є прозорими, громадяни мають доступ до інформації про їхні дії та рішення. Ця інформація може допомогти громадянам зрозуміти, чому приймаються ті чи інші рішення і які заходи вживаються у відповідь на конфлікт. Коли органи місцевого самоврядування підзвітні, громадяни можуть вимагати від них відповідальності за їхні дії. Це може сприяти зміцненню довіри, оскільки громадяни знають, що їхні проблеми будуть розглянуті і що органи місцевого самоврядування реагують на їхні потреби.

Корупція є основною перешкодою для побудови довіри до органів місцевого самоврядування та надання адміністративних послуг під час війни. Коли громадяни сприймають корупцію як повсюдне явище, вони менш схильні довіряти місцевим органам влади. Корупція може набувати різних форм, таких як хабарі, відкати та кумівство. Під час війни корупція може завдати особливої шкоди, оскільки громадяни можуть вважати, що корумповані чиновники наживаються на конфлікті за їхній рахунок. Для розбудови довіри

під час війни важливо вжити заходів для боротьби з корупцією, таких як посилення антикорупційних заходів, підвищення прозорості та сприяння підзвітності.

Ефективна комунікація має важливе значення для розбудови довіри між громадянами та органами місцевого самоврядування під час війни. Громадяни повинні бути поінформовані про дії органів місцевого самоврядування та надання адміністративних послуг, особливо під час таких кризових ситуацій, як конфлікт. Коли органи місцевого самоврядування ефективно комунікують з громадянами, вони з більшою ймовірністю будуть їм довіряти. Ефективна комунікація може допомогти громадянам зрозуміти, які заходи вживаються для вирішення конфлікту, які послуги їм надаються і як вони можуть отримати доступ до цих послуг. Це може сприяти зміцненню довіри до органів місцевого самоврядування.

Розподіл ресурсів органами місцевого самоврядування також може впливати на довіру під час війни. Громадяни очікують, що органи місцевого самоврядування визначатимуть пріоритети їхніх потреб і справедливо розподілятимуть ресурси. Якщо ресурси розподіляються несправедливо або неефективно, громадяни можуть вважати органи місцевого самоврядування неефективними або корумпованими, що може підірвати довіру. Під час війни ресурси можуть бути дефіцитними, що робить ще більш важливим їх справедливий та ефективний розподіл. Щоб зміцнити довіру під час війни, органи місцевого самоврядування повинні надавати пріоритет потребам громадян і забезпечувати справедливий і прозорий розподіл ресурсів.

Інституційна стійкість – це здатність органів місцевого самоврядування ефективно функціонувати під час війни. Коли місцеві органи влади є стійкими, громадяни з більшою ймовірністю довіряють їм. Цю стійкість можна підвищити за допомогою таких заходів, як планування на випадок надзвичайних ситуацій, мобілізація ресурсів та залучення зацікавлених сторін. Під час війни органи місцевого самоврядування можуть зіткнутися зі значними викликами, такими як підвищений попит на послуги, обмеженість ресурсів та загрози безпеці. Для розбудови довіри під час війни важливо забезпечити готовність органів місцевого самоврядування відповідати на ці виклики та їхню спроможність ефективно функціонувати навіть у складних умовах. Це може сприяти зміцненню довіри до органів місцевого самоврядування та надання адміністративних послуг.

Список літератури

1. OECD (2022): Цифровізація для відновлення в Україні . Відповіді політики. Україна: вирішення політичних викликів. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/en/>
2. Центр економічного відновлення (2022): Анотація щодо відновлення України. Розширена фонована аналітика .
3. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території» від 15.04.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
4. ОЕСР (2022), «Розробка та надання послуг у східному регіоні ЄПС», SIGMA Papers, № xx, OECD Publishing, Париж. URL: <https://doi.org/10.1787/20786581>
5. Динаміка довіри соціальним інституціям у 2021-2022 роках. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1174&page=1>
6. В'ячеслав Негода: Українці підтримують реформу місцевого самоврядування та децентралізації влади і вважають, що її потрібно продовжувати – результати соціопитування. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/viacheslav-nehoda-ukraintsi-pidtrymuiut-reformu-mistsevoho-samovriaduvannia-ta-detsentralizatsii-vlady-i-vvazhaiut-shcho-ii-potribno-prodovzhuvaty-rezultaty-sotsopytuvannia>